

LITERATURA

TOMIAŁOJĆ L., STAWARCZYK T. 2003. Awifauna Polski. Rozmieszczenie, liczebność i zmiany. PTPP ProNatura, Wrocław.

Summary

On the 14th, 27th, 28th, 29th May and on 3rd, 4th, 14th, 20th June 2005 a Citrine Wagtail *Motacilla citreola* was observed on wet meadows near Brodnica in central Poland (53°14'02"N, 29°40'06"E). These were the first observations of this species in the Chełmińsko-Dobrzyńskie Lake District. The Citrine Wagtail probably bred with female of Yellow Wagtail *Motacilla flawa* in this area.

Rafał Zwolak

DŁUGI I SKUTECZNY POŚCIG W KONFLIKCIE DWÓCH RYJÓWEK AKSAMITNYCH *SOREX ARANEUS*

Long and efficient chase in a conflict of two common shrews *Sorex araneus*

Opisane zdarzenie miało miejsce 25 sierpnia 2002 roku, około godziny 16⁰⁰ na turzycowisku w dolinie rzeki Narewki (oddział 426 Puszczy Białowieskiej). Najpierw można było usłyszeć przenikliwe piszczenie dobiegające ze skraju ścieżki. Po zbliżeniu się do tego miejsca zaobserwowano dwie zwarte ryjówki. Po chwili jedna z nich zaczęła uciekać, a druga ruszyła za nią w pościg. Ich drogę znaczyły poruszające się rośliny. Zwierzęta zatoczyły półkole o promieniu ok. 1 metra, najpierw oddalając się od ścieżki, następnie znów do niej docierając. Wówczas można było im się przyjrzeć ponownie. Okazało się, że były to ryjówki aksamitne o jasnobrązowych, czyli charakterystycznych dla osobników młodocianych futerkach (dorośle, aktywne płciowo osobniki mają futro ciemno-brązowe). Na skraju ścieżki uciekinier przystanął, zapewne nie chcąc opuszczać osłony roślin i natychmiast został zaatakowany. Po krótkim starciu jedna z ryjówek została przegoniona na drugą stronę ścieżki, a zwycięzca z powrotem skrył się w zaroślach. Zaobserwowany pościg wiązał się zapewne z obroną terytorium: ponieważ ryjówki nie były osobnikami dorosłymi, pościg nie był zachowaniem seksualnym.

Znaczenie bezpośrednich starć w utrzymywaniu terytoriów przez ryjówki podkreślano już wielokrotnie (np. Platt 1976, Martin 1981, Krushinska et al. 1994), jednak ze względu na skryty tryb życia tych zwierząt, obserwacje ich zachowań w naturze są rzadkością. W tej sytuacji większość informacji o behawiorze ryjówekowych pocho-

dzi z badań laboratoryjnych (np. Rychlik i Zwolak 2006). Od czasu pracy Crowcrofta (1955) powtarza się, że zwierzęta te, w przeciwieństwie do np. gryzoni, nie są w stanie skutecznie ścigać przeciwnika. Badacze uważają, że przyczyną takiego stanu rzeczy jest niezwykle słaby wzrok ryjówek. Wnioski takie wysnuto na podstawie obserwacji osobników trzymanyh w niewoli, argumentując, że występowanie pościgów w warunkach naturalnych jest jeszcze mniej prawdopodobne ze względu na gęstą roślinność, w której żyją ryjówki. Tymczasem podczas wyżej opisanego konfliktu rezydent gonił imigranta w gęstej roślinności na stosunkowo długim odcinku (ok. 3 metry), nie tracąc z nim kontaktu i przepędzając go w końcu na otwartą przestrzeń. Ponieważ słaby wzrok tych zwierząt udowodniono w licznych doświadczeniach behawioralnych oraz badaniach anatomicznych i fizjologicznych (przegląd w Zwolak 2002), możliwe, że utrzymywanie kontaktu z uciekającym wspomagają lub wręcz umożliwiają bodźce dźwiękowe oraz – choć zapewne w mniejszym stopniu – zapachowe. Niezależnie od tego, które zmysły pozwalają ryjówkom ścigać pokonanych przeciwników, niniejsza obserwacja wytrwałego i skutecznego pościgu w naturze stoi w sprzeczności z wcześniejszymi wnioskami z badań laboratoryjnych.

LITERATURA

- CROWCROFT W. P. 1955. Notes on the behaviour of shrews. *Behaviour* 8: 63–80.
- KRUSHINSKA N. L., RYCHLIK L., PUCEK Z. 1994. Agonistic interactions between resident and immigrant sympatric water shrews: *Neomys fodiens* and *N. anomalus* - *Acta Theriol.* 39: 227–247.
- MARTINI I. G. 1981. Tolerance of conspecifics by short-tailed shrews *Blarina brevicauda* in simulated natural conditions. *Am. Midl. Nat.* 106: 206–208.
- PLATT W. J. 1976. The social organisation and territoriality of short-tailed shrew (*Blarina brevicauda*) population in old field habitats. *Anim. Behav.* 24: 305–318.
- RYCHLIK L., ZWOLAK R. 2006. Interspecific behavioral domination among four sympatric species of shrews. *Can. J. Zool.* 84: 434–448.
- ZWOLAK R. 2002. Zachowania agonistyczne ryjówkowatych – problem postaw ciała. *Wiad. Ekol.* 48: 3–17.

Summary

On 25th August 2002 in a sedge ground in the valley of Narewka river (section 426 of Białowieża Primeval Forest) two common shrews were observed at fight. After some time one of them started to run away while the other went into pursuit (on a distance of approx. 3 m). The chase was most likely an incident involving protection of territory. As neither of the shrews was adult, the chase cannot have been an instance of sexual behaviour. This persistent and efficient chase observed in natural environment is contradictory to earlier conclusions drawn from laboratory research.